

TÁJÉKOZTATÓ A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK ÉS A SÁNDOR-PALOTA FELADAT- ÉS HATÁSKÖRÉRŐL, TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A köztársasági elnök általános közjogi jogállását, valamint feladat- és hatásköreit az Alaptörvény határozza meg. Magyarország Alaptörvényének 9. cikk (1) bekezdése rögzíti, Magyarország államfője a köztársasági elnök, aki kifejezi a nemzet egységét, és őrökdi az államszervezet demokratikus működése felett.

A köztársasági elnök a végrehajtó hatalomtól elkülönült, önálló hatalmi tényező. A nemzet egységének kifejezése mint cél, az államfői tisztséget semleges, a többi hatalmi ágtól független szerepbe helyezi. Az államszervezet demokratikus működése feletti őrökdi nem önálló hatásköri szabály, hanem olyan cél, amely áthatja az Alaptörvényben nevesített hatáskörök gyakorlását.

Az államfő a Magyar Honvédség főparancsnokaként az Országgyűléssel és a Kormánnyal együtt az Alaptörvényben, illetve törvényben meghatározott jogkörei révén vesz részt a Magyar Honvédség irányításában.

Az Alaptörvény egyértelműen elkülöníti az államfő Alaptörvényben meghatározott hatáskörein belül az ellenjegyzést nem igénylő döntéseket és a Kormány tagjának ellenjegyzéséhez kötött hatásköröket. Az Alaptörvényben kifejezetten meg nem jelenített, hanem törvény által a hatáskörébe utalt ügyekben a döntés fősabály szerint, ha a törvény másképp nem rendelkezik, ellenjegyzéshez kötött.

A köztársasági elnök jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CX. törvény alapján a köztársasági elnököt feladatainak ellátásában hivatal segíti. A köztársasági elnök hivatalának elnevezése Sándor-palota. A Sándor-palota mint közfeladatot ellátó szerv tevékenysége a köztársasági elnök Alaptörvényben és törvényben meghatározott hatásköreinek ellátását támogatja. A következőkben ennek megfelelően a legfontosabb elnöki feladat- és hatásköröket, illetve az ezek alapján hozható döntéseket ismertetjük.

Magyarország képvisellete

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés a) pontja alapján a köztársasági elnök képviseli Magyarországot. Ez a szabály a magyar állam nemzetközi jogi képviselétére utal, és összhangban áll a szerződések jogáról szóló 1969. évi bécsi egyezmény 7. Cikk 2. bekezdés a) pontjával, valamint a nemzetközi szokásjoggal. A köztársasági elnöknek a magyar állam képviselétére vonatkozó jogosultsága ellenjegyzéshez nem kötött jogkör.

A köztársasági elnök a Magyar Honvédség főparancsnoka

Az Alaptörvény 9. cikk (2) bekezdése alapján a köztársasági elnök a Magyar Honvédség főparancsnoka. A főparancsnoki funkcióval járó feladatok és felelősség alkotmányos gyakorlásakor az Alaptörvény mellett elsősorban a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2021. évi CXL. törvény, valamint a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvény rendelkezései az irányadók.

A köztársasági elnök a honvédelemért felelős miniszter előterjesztésére kinevezi és felmenti a Honvéd Vezérkar főnökét, dönt tábornoki kinevezésekről és előléptetésekről, valamint a honvédségi szervezetek részére okirattal csapatzászlót adományoz és a csapatzászlóra az átadás alkalmával zászlószalagot köt. A köztársasági elnök továbbá az elfogadást

megelőzően áttekinti és véleményezi a védelmi és biztonsági tervezés rendszerének főbb dokumentumai közül a Biztonság- és Védelempolitika Alapelvei című dokumentumot, valamint a Nemzeti Biztonsági Stratégiát.

A köztársasági elnök emellett soron kívül tájékoztatást kérhet a Kormánytól az ország védelmével és biztonságával összefüggő bármely ügyben, valamint tájékoztatást kérhet a honvédelemért felelős minisztertől a Magyar Honvédség működését érintő bármely ügyben.

A törvények aláírása és a kihirdetés elrendelése

Az Alaptörvény 6. cikk (3) bekezdése szerint az Országgyűlés által elfogadott törvényt, annak kézhezvételétől számított öt napon belül a köztársasági elnök aláírja, és elrendeli annak kihirdetését. A törvény kihirdetése a Magyar Közlönyben történik.

Előzetes normakontroll indítványozása

Az Alaptörvény 6. cikk (4) bekezdése értelmében, ha a köztársasági elnök az Országgyűlés által elfogadott törvényt vagy annak valamely rendelkezését az Alaptörvénnyel ellentétesnek tartja, azt az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak megküldi.

Az Alkotmánybíróság az indítványról soron kívül, de legkésőbb harminc napon belül határoz. Ha az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenességet állapít meg, az Országgyűlés a törvényt az alaptörvény-ellenesség megszüntetése érdekében újratárgyalja.

Ha az Alkotmánybíróság a köztársasági elnök kezdeményezésére lefolytatott vizsgálat során nem állapít meg alaptörvény-ellenességet, a köztársasági elnök a törvényt haladéktalanul aláírja, és elrendeli annak kihirdetését.

Törvény visszaküldése megfontolásra az Országgyűlésnek

Az Alaptörvény 6. cikk (5) bekezdése értelmében, ha a köztársasági elnök a törvénnyel vagy annak valamely rendelkezésével nem ért egyet, a törvényt az aláírás előtt észrevételeinek közlésével egy alkalommal megfontolásra visszaküldheti az Országgyűlésnek. Az Országgyűlés a törvényt újra megtárgyalja, és elfogadásáról ismét határoz. A köztársasági elnök e jogával akkor is élhet, ha az Országgyűlés saját kezdeményezése alapján az Alkotmánybíróság már lefolytatta a törvény előzetes vizsgálatát, de annak során nem állapított meg alaptörvény-ellenességet.

Az elfogadott törvényekkel kapcsolatos fenti döntésekhez nem kapcsolódik ellenjegyzés.

A köztársasági elnök feladata továbbá, hogy az Alaptörvény elfogadott módosítását aláírja és elrendelje annak kihirdetését. Az Alaptörvény S) cikk (3) bekezdése alapján a köztársasági elnök az Alaptörvény megküldött módosítását a kézhezvételétől számított öt napon belül írja alá, és rendeli el annak hivatalos lapban való kihirdetését. Ha a köztársasági elnök úgy ítéli meg, hogy az Alaptörvény módosításának a megalkotására vonatkozó, az Alaptörvényben foglalt eljárási követelményeket nem tartották meg, ennek vizsgálatát kéri az Alkotmánybíróságtól. Ha az Alkotmánybíróság a vizsgálata során nem állapítja meg e követelmények megsértését, a köztársasági elnök az Alaptörvény módosítását haladéktalanul aláírja, és elrendeli annak a hivatalos lapban való kihirdetését. Az Alaptörvény módosítása esetében tehát a köztársasági elnök nem rendelkezik a fentiek

szerinti Országgyűléshez való visszaküldési lehetőséggel, illetve az Alkotmánybírósághoz is csak az eljárási követelmények megsértésére tekintettel fordulhat.

Kezdeményezési jogok

Az Alaptörvény 6. cikk (1) bekezdése szerint a Kormány, az országgyűlési bizottságok, valamint az országgyűlési képviselők mellett a köztársasági elnök is kezdeményezhet törvényt, valamint – az Alaptörvény S) cikk (1) bekezdése alapján – előterjeszthet Alaptörvény módosítására irányuló javaslatot az Országgyűlésnél.

Az Alaptörvény 8. cikk (1) bekezdése és 9. cikk (3) bekezdés d) pontja alapján továbbá a Kormány és meghatározott számú választópolgár mellett a köztársasági elnök is kezdeményezhet országos népszavazást.

E kezdeményezési jogok ellenjegyzéshez nem kötöttek, hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy e hatáskörök gyakorlására csupán kivételes helyzetekben van lehetőség. Ez következik egyrészt magából az államfő alkotmányos jogállásából, illetve abból a tényből, hogy e jogok ellenjegyzés nélkül illetik meg az elnököt. Az ilyen módon politikai felelősséggel járó kezdeményezéssel a köztársasági elnök az alkotmányos funkcióival összhangban – a nemzet egységét képviselve, illetve az államszervezet demokratikus működése feletti őrködés körében – élhet. Ezt támasztja alá másrészt a rendszerváltoztatást követő alkotmányos gyakorlat: az Országgyűlés mindössze egyetlen egyszer, több mint 33 évvel ezelőtt fogadott el törvényt a köztársasági elnök kezdeményezésére, az ún. taxisblokáddal összefüggésben elkövetett egyes bűncselekmények miatti közkegyelem gyakorlását célozva. Az elnöki kezdeményezések több mint három évtizedes hiányának egyik legfontosabb magyarázata, hogy a köztársasági elnök a benyújtást követően az Országgyűlésben nem tud önmagától többséget biztosítani a javaslata elfogadásához. Szükségszerűen kivételesek a kezdeményezési jogok végül alkotmányjogi értelemben arra tekintettel is, hogy a köztársasági elnök a törvényalkotási (és alaptörvényt módosítási) folyamat legvégének meghatározó szereplője, amikor aláírásával látja el a törvényeket (és az Alaptörvény módosítását), és elrendeli azok Magyar Közlönyben való kihirdetését, vagy épp él vétőjogával.

A választásokkal és a népszavazással kapcsolatos hatáskör

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés e) pontja szerint a köztársasági elnök – ellenjegyzéshez nem kötött feladat- és hatáskörében eljárva – kitűzi az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek általános választását, valamint az európai parlamenti választás és az országos népszavazás időpontját.

Az Országgyűlés és a Kormány megalakulásában betöltött szerep

Az általános országgyűlési választások után a köztársasági elnöknek szerepe van az Országgyűlés és a Kormány megalakulására irányuló eljárásokban. Ennek megfelelően az elnök – ellenjegyzést nem igénylő módon eljárva – a választást követő harminc napon belüli időpontra összehívja az Országgyűlés alakuló ülését, valamint javaslatot tesz a miniszterelnök személyére az Országgyűlésnek, továbbá a miniszterelnök javaslatára – és a miniszterelnök ellenjegyzésével – kinevezi a minisztereket és az államtitkárokat.

Kinevezések, felmentések, jelölések

Az Alaptörvény és a vonatkozó törvények alapján a köztársasági elnök hatáskörébe tartozik számos tisztségviselő kinevezése és felmentése. Emellett egyes, az Országgyűlés által megválasztott közjogi tisztségviselők tekintetében a köztársasági elnök tesz személyi javaslatot.

A miniszterelnököt a köztársasági elnök javaslatára választja meg az Országgyűlés. A miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki és menti fel a minisztereket és az államtitkárokat, valamint a közigazgatási államtitkárokat.

A Kúria és az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnökét a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja meg. A köztársasági elnök nevezi ki a Kúria elnökének javaslatára a Kúria elnökhelyetteseit, valamint az OBH elnökének javaslatára az OBH elnökhelyetteseit.

A legfőbb ügyészt a köztársasági elnök javaslatára választja meg az Országgyűlés, helyetteseit a legfőbb ügyész javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki.

A köztársasági elnök tesz javaslatot az Országgyűlésnek az alapvető jogok biztosának személyére.

A köztársasági elnök nevezi ki a Költségvetési Tanács elnökét.

A miniszterelnök javaslatára az államfő nevezi ki a Magyar Nemzeti Bank elnökét és alelnökeit, az önálló szabályozó szervek közül pedig a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal elnökét, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság elnökét, a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatóságának elnökét.

Az autonóm államigazgatási szervek közül a köztársasági elnök nevezi ki az Integritás Hatóság elnökét (és elnökhelyetteseit), a Gazdasági Versenyhivatal elnökét (és elnökhelyetteseit), a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnökét, a Nemzeti Választási Iroda elnökét, valamint a Szuverenitásvédelmi Hivatal elnökét. A Gazdasági Versenyhivatal elnökének javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki továbbá a Versenytanács tagjait.

Az OBH elnökének javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki és menti fel a hivatásos bírákat, továbbá dönt a bírák mentelmi jogának felfüggesztéséről.

A rektorokat a felsőoktatásért felelős miniszter előterjesztésére a köztársasági elnök bízza meg, illetve menti fel. Ugyancsak a felelős miniszter előterjesztésére nevezi ki a köztársasági elnök az egyetemi tanárokat (az állami felsőoktatási intézményekbe a rektor javaslata alapján, nem állami felsőoktatási intézmény esetén az intézmény fenntartójának kezdeményezésére).

A külgazdasági és külügyminiszter előterjesztésére a köztársasági elnök bízza meg és menti fel a nagyköveteket és a követeket.

A honvédelemért felelős miniszter előterjesztése alapján az államfő nevezi ki a Honvéd Vezérkar főnökét, a feladatkörrel rendelkező miniszterek előterjesztései alapján pedig kinevezi és előlépteti a tábornokokat, valamint dönt szolgálati viszonyuk megszűnéséről.

A Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia esetében a közgyűlés által megválasztott elnököt a köztársasági elnök erősíti meg tisztségében.

Általánosságban elmondható, hogy nem ellenjegyzéshez kötöten jár el a köztársasági elnök a személyi javaslatvételi jogainak gyakorlása során, az igazságszolgáltatási rendszert érintő kinevezések, vagy a Költségvetési Tanács elnökének kinevezése esetén. Egyebekben az államfő kinevezési, megbízási jogkörének gyakorlása többségében ellenjegyzéshez kötött.

Az Alaptörvény 9. cikk (6) bekezdése alapján az államfő a kinevezésre irányuló előterjesztésben foglaltak teljesítését a jogszabályi feltételek hiánya esetén, illetve abban az esetben tagadja meg, ha alapos okkal arra következtet, hogy az az államszervezet demokratikus működésének súlyos zavarát eredményezné.

A köztársasági elnök részvétele a nemzetközi szerződések megkötésében

Az Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés a) pontja értelmében, az Országgyűlés felhatalmazása alapján a köztársasági elnök elismeri a nemzetközi szerződés kötelező hatályát. Erre az aktusra a nemzetközi szerződést kihirdető törvény aláírásával egyidejűleg kerül sor, az ún. megerősítő okiratot a Külgazdasági és Külügyminisztérium terjeszti elő.

Állampolgársági ügyek

Az állampolgársági ügyekért felelős miniszter előterjesztésére az Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés i) pontjában foglalt hatáskörében a felfüggesztés kivételével dönt a köztársasági elnök az állampolgárság megszerzésével és megszűnésével kapcsolatos ügyekben.

Az állampolgársági eljárás szabályait a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény (Ápt.) tartalmazza. A köztársasági elnök döntésének előkészítése elsősorban Budapest Főváros Kormányhivatalának feladata. A köztársasági elnök az állampolgársági ügyekben nem járhat el közvetlenül, kizárólag az állampolgársági ügyekért felelős miniszter előterjesztése alapján dönt. Az állampolgársági ügyekben meghozott határozatokat, valamint a magyar állampolgárság megszerzéséről vagy – az állampolgárságról való lemondás esetén – a megszűnéséről kiállított okiratokat a miniszter ellenjegyzzi.

Az állampolgársági kérelmet nem közvetlenül a köztársasági elnöknél, hanem

- a) a fővárosi és vármegyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatalánál,
 - b) a fővárosi és vármegyei kormányhivatal integrált ügyfélszolgálati irodánál,
 - c) a magyar konzuli tisztviselőnél vagy
 - d) az állampolgársági ügyekben eljáró szervnél (Budapest Főváros Kormányhivatala)
- kell benyújtani.

A honosítás általános szabályai

Az általános szabályok szerint az a nem magyar állampolgár kérheti honosítását, aki a kérelem előterjesztését megelőző nyolc éven át folyamatosan Magyarországon lakott, a magyar jog szerint büntetlen előéletű, a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, megélhetése és lakhatása Magyarországon biztosított, honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti, valamint igazolja, hogy alkotmányos alapismeretekből magyar nyelven eredményes vizsgát tett, vagy ez alól a törvény alapján mentesül, továbbá a magyar nyelvtudását igazolja.

A kedvezményes honosítás

A honosítás általános szabályai szerinti feltételekhez képest kedvezményesen szerezhető magyar állampolgárság az alábbi esetekben:

a) Kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, akinek a kérelem előterjesztését megelőző öt éven át (nyolc év helyett!) folyamatosan Magyarországon volt a lakóhelye, és Magyarország területén született, vagy kiskorúsága idején létesített magyarországi lakóhelyet, amennyiben az általános szabályok szerinti további feltételek teljesülnek.

b) Kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, aki a kérelme előterjesztését megelőző három éven át (nyolc év helyett!) folyamatosan Magyarországon lakott, ha

- magyar állampolgárral legalább három éve érvényes házasságban él vagy házassága a házastárs halálával szűnt meg,
- kiskorú gyermeke magyar állampolgár,
- magyar állampolgár fogadta örökbe és nagykorú,
- magyar hatóság menekültként elismerte vagy
- hontalan,

amennyiben az általános szabályok szerinti további feltételek teljesülnek.

c) A Magyarországon lakás időtartamára, a megélhetésre, illetve a nyelvtudásra tekintet nélkül kedvezményesen honosítható továbbá az a kiskorú nem magyar állampolgár, akit magyar állampolgár fogadott örökbe, amennyiben a magyar jog szerint büntetlen előéletű, és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, valamint honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti.

d) A Magyarországon lakás időtartamára tekintet nélkül kedvezményesen honosítható az a nem magyar állampolgár, aki legalább tíz éve érvényes házasságban él olyan személlyel, aki az állampolgársági kérelem benyújtásának időpontjában magyar állampolgár, vagy legalább öt éve érvényes házasságban él olyan személlyel, aki az állampolgársági kérelem benyújtásának időpontjában magyar állampolgár, és közös gyermekük született, amennyiben a magyar jog szerint büntetlen előéletű, és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti, valamint magyar nyelvtudását igazolja.

e) Egyszerűsített honosítás keretében a Magyarországon lakás időtartamára tekintet nélkül honosítható az a nem magyar állampolgár, akinek felmenője magyar állampolgár volt vagy magyarországi származását valószínűsíti, és magyar nyelvtudását igazolja, amennyiben a magyar jog szerint büntetlen előéletű, és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, valamint honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti.

f) Ha a kérelmező honosításához Magyarországnak fontos érdeke fűződik, a magyar jog szerint büntetlen előéletű, és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt büntetőeljárás nincs folyamatban, valamint honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti, a köztársasági elnök – az állampolgársági ügyekért felelős Miniszterelnökséget vezető miniszter előterjesztésére – felmentést adhat a honosítás további feltételei alól.

A visszahonosítás

Kérelmére visszahonosítható az a személy, aki magyar állampolgár volt, de a magyar állampolgársága megszűnt, és magyar nyelvtudását igazolja, amennyiben a magyar jog szerint büntetlen előéletű, és a kérelem elbírálásakor ellene magyar bíróság előtt

büntetőeljárás nincs folyamatban, valamint honosítása Magyarország közbiztonságát és nemzetbiztonságát nem sérti.

A köztársasági elnök honosítási, visszahonosítási határozatai ellen jogorvoslatnak nincs helye, azonban elutasítás esetén lehetőség van újabb kérelem benyújtására.

Magyar állampolgárságról történő lemondás

A magyar állampolgár lemondhat az állampolgárságáról, ha külföldi állampolgársággal is rendelkezik vagy annak megszerzését valószínűsíteni tudja, és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban nem szerepel, vagy Magyarország területét külföldön történő letelepedés szándékával elhagyta, vagy külföldön élő magyar állampolgárként nincs bejelentett, érvényes tartózkodási helye Magyarországon.

Állampolgárság visszavonása

A magyar állampolgárság – a Magyar Közlönyben közzétett köztársasági elnöki határozattal – visszavonható attól a személytől, aki magyar állampolgárságát a jogszabályok megszegésével, így különösen valótlan adatok közlésével, illetve adatok vagy tények elhallgatásával a hatóságot félrevezetve szerezte meg. Nincs helye a visszavonásnak a magyar állampolgárság megszerzésétől számított húsz év elteltével. Az államfő e körben is az állampolgársági ügyekért felelős miniszter előterjesztésére – és ellenjegyzése mellett – dönt.

Kegyelmi jogkör

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés n) pontja értelmében a köztársasági elnök gyakorolja az egyéni kegyelmezés jogát. Az egyéni kegyelmet meg kell különböztetni a közkegyelemtől (amnesztiától), amelynek megadása az Országgyűlés hatáskörébe tartozik.

Az egyéni kegyelmezés joga a büntetőeljárás megszüntetésére irányuló kegyelmet (eljárási kegyelem), a végrehajtási kegyelmet, továbbá a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítésre irányuló kegyelmet (kegyelmi mentesítés) foglalja magába.

A végrehajtási kegyelem a büntetésekre (szabadságvesztés, elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás, kiutasítás) és a közügyektől eltiltás mellékbüntetésre, továbbá a büntetőjogi intézkedések közül kizárólag a próbára bocsátásra, a jóvátételi munkára, illetve a fiatalok esetében alkalmazható javítóintézeti nevelésre terjedhet ki. A végrehajtási kegyelem a büntetés vagy intézkedés elengedésére vagy mérséklésére vonatkozhat. A köztársasági elnök kegyelmi rendelkezése kizárólag még végre nem hajtott büntetésre vagy intézkedésre vonatkozhat.

A köztársasági elnök az egyéni kegyelmezési jogát nem gyakorolhatja, ha a terhelt gyanúsított kihallgatására vagy vele szemben vádemelésre, illetve az elítélésére

- tizennyolcadik életévét betöltött személy által tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény, vagy
- a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekménnyel vagy az e bűncselekmény miatt indult büntetőeljárással összefüggő, tizennyolcadik életévét betöltött személy által elkövetett más szándékos bűncselekmény

miatt került sor.

A köztársasági elnök kegyelmi jogköre, ezen belül pedig a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítés nem terjed ki a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásából való törlésre, továbbá a büntetőjogon túli hátrányok, egyes munkakörök betöltéséhez előírt további feltételek alóli mentesítésre.

A kegyelmi eljárás megindítása és menete

A kegyelmi eljárás írásban benyújtott, aláírással ellátott kérelemre vagy kivételesen hivatalból indul. A büntetőeljárás megszüntetésére irányuló kegyelmi kérelmet annál a bíróságnál vagy ügyészségnél kell benyújtani, amely előtt a büntetőeljárás folyik. A végrehajtási és a mentesítésre irányuló kegyelmi kérelmet az elsőfokon eljáró bíróságnál kell benyújtani.

A kegyelmi kérelmet nem lehet a köztársasági elnöknél benyújtani.

Hivatalból a kegyelmi eljárást kegyelmi kezdeményezéssel az a bíróság vagy ügyészség indíthatja meg, amely előtt a büntetőeljárás folyik. Jogerős ügydöntő bírósági határozat esetén hivatalból a kegyelmi eljárást kegyelmi kezdeményezéssel a jogerős ügydöntő határozatot hozó bíróság vagy az eljáró büntetés-végrehajtási bíró – az elsőfokon eljáró bíróság útján – indíthatja meg. Hivatalból nem kezdeményezhető kegyelmi eljárás a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítés tekintetében.

A kérelmező aláírásával ellátott kegyelmi kérelemnek az alábbiakat kell tartalmaznia:

- a terhelt személyes adatait,
- a bíróság (ügyészség) megnevezését, a bírósági határozat (büntetőeljárás, illetve vádirat) ügyszámát, amelyre a kérelem vonatkozik,
- a kegyelmi kérelem célját (mint például a büntetőeljárás megszüntetése; az ítélet jogerőre emelkedését követően a konkrétan megjelölt büntetés, mellékbüntetés, illetve intézkedés elengedése vagy mérséklése, a büntetett előlethez fűződő hátrányok alóli mentesítés),
- a kérelem indokait,
- az indokokat alátámasztó dokumentumokat (pl. orvosi iratok).

Kegyelmi kérelmet a terhelt (tehát eljárási kegyelmi kérelem esetében a gyanúsított és a vádlott, végrehajtási és mentesítési kegyelem esetében pedig az elítélt), a védő (ügyvéd), a terhelt törvényes képviselője, valamint a terhelt hozzátartozója nyújthat be. Hozzátartozó az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa vagy élettársa, az örökbefogadó és a nevelőszülő (ideértve az együtt élő mostohaszülőt is), az örökbe fogadott és a nevelt gyermek (ideértve az együtt élő mostohagyermeket is), a testvér és a testvér házastársa vagy élettársa, a házastárs, az élettárs, a házastárs vagy az élettárs egyeneságbeli rokona és testvére.

A kegyelmi eljárás illetékmentes.

Az egyéni kegyelmezés jogának gyakorlásáról való döntéshozatal iratok alapján történik, bizonyítási eljárásnak, személyes meghallgatásnak nincs helye. A kegyelmi döntéshez szükséges iratokat az ügyészség vagy a bíróság szerzi be, majd a kérelmet (vagy hivatalbóli kezdeményezést) a szükséges iratokkal együtt felterjeszti a legfőbb ügyészhez, illetve az igazságügyi miniszterhez. Ezt követően a legfőbb ügyész, illetve az igazságügyi miniszter

előkészíti az ügyet felterjesztésre, ennek keretében további adatokat szerezhet be. Az eljárás utolsó szakaszában a kegyelmi kérelmet vagy hivatalbóli kezdeményezést eljárási kegyelmi ügyben a vádemelés előtt a legfőbb ügyész, azt követően az igazságügyi miniszter, végrehajtási és mentesítési kegyelmi ügyben az igazságügyi miniszter terjeszti fel a köztársasági elnökhöz.

A köztársasági elnök a közvetlenül hozzá benyújtott kérelem alapján tehát nem járhat el kegyelmi ügyekben. Az elnöki határozathozatalnak minden esetben feltétele, hogy a legfőbb ügyész, illetve az igazságügyi miniszter előterjesztést tegyen a köztársasági elnöknek. A legfőbb ügyész, illetőleg az igazságügyi miniszter a kegyelmi kérelmet, illetve hivatalbóli kezdeményezést a köztársasági elnökhöz minden esetben felterjeszti.

A kegyelmi eljárásnak a büntetőeljárás folytatására, valamint a büntetés-végrehajtás megkezdésére nincs halasztó hatálya.

A büntetés vagy az intézkedés elengedése vagy mérséklése iránti kérelem vagy előterjesztés esetén az igazságügyi miniszter kivételesen elrendelheti a büntetés vagy javítóintézeti nevelés (intézkedés) végrehajtásának a köztársasági elnök döntéséig történő elhalasztását vagy félbeszakítását.

A kegyelmi döntés és az arról való tájékoztatás

A köztársasági elnök [az egyéni kegyelmezés jogának gyakorlása során alkalmazandó szempontokról szóló 181/2024. \(VII. 18.\) KE határozatban](#) (a továbbiakban: elvi határozat) foglaltak szerint mérlegeli a kegyelmi előterjesztéseket. A kegyelemre senkinek nincs alanyi joga. Az államfő minden ügyben egyedi, indokolást nem tartalmazó kegyelmi határozatot hoz. A kegyelmi döntésekhez ellenjegyzés nem kapcsolódik.

A kegyelmi határozatot eljárási kegyelmi ügyben az eljáró bíróság vagy ügyészség, végrehajtási és mentesítési kegyelmi ügyben az elsőfokon eljáró bíróság tanácsának elnöke kézbesíti a terheltnek, illetve a kérelmezőnek.

Ha az elítélt a szabadságvesztését, elzárását vagy a javítóintézeti nevelését tölti, részére a kegyelmi döntésről szóló határozatot az igazságügyi miniszter közvetlenül a büntetés-végrehajtási intézet vagy a javítóintézet útján kézbesíti, egyidejűleg a kegyelmi határozat megküldésével értesíti az elsőfokon eljáró bíróságot.

Ha a kegyelmi kérelmet a köztársasági elnök elutasította, annak felülvizsgálatára nincs mód. A kérelmezőnek azonban lehetősége van újabb kegyelmi kérelmet benyújtania a fent ismertetett módon.

Egyedi kegyelmi ügyekről – a személyes adatok védelmére tekintettel – a Sándor-palota nem ad tájékoztatást. Kegyelem gyakorlásáról a Sándor-palota – az elvi határozatban foglaltak szerint – a honlapján tájékoztatja a nyilvánosságot. A köztársasági elnök kegyelmi tárgyú döntéseinek [statisztikáját a Sándor-palota honlapján a Tevékenységre vonatkozó adatok / Statisztikák menüpontban teszi közzé.](#)

A szabálysértési méltányossági jogkör

A szabálysértési méltányossági eljárást a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény határozza meg.

A köztársasági elnök méltányossági jogkörét akkor gyakorolhatja, ha a bíróság szabálysértési elzárás büntetést (ide nem értve a pénzbírság helyébe lépő szabálysértési elzárást), közérdekű munkát vagy pénzbírságot szabott ki, vagy a büntetéssel együtt intézkedést is alkalmazott. A köztársasági elnök a belügyminiszter előterjesztése alapján dönt.

Az elnöki méltányossági jogkör gyakorlására tehát csak akkor van lehetőség, ha a büntetést bíróság szabta ki. A szabálysértési hatóság által kiszabott büntetés, illetve alkalmazott intézkedés elengedése vagy mérséklése iránti méltányossági kérelem elbírálása a belügyminiszter hatáskörébe tartozik.

A méltányossági eljárás

Méltányossági kérelmet az elkövető, az elkövető törvényes képviselője, valamint az ezek által kifejezetten e kérelem benyújtására írásban meghatalmazott nagykorú személy nyújthat be az ügyben érdemi határozatot hozó bíróságnál.

A méltányossági kérelmet a köztársasági elnöknél nem lehet benyújtani.

A kérelmet a határozat, illetve végzés jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül lehet előterjeszteni. Méltányossági kérelmet egy alkalommal lehet előterjeszteni.

A méltányossági kérelmet a belügyminiszter – az alábbiakban felsoroltak kivételével – a köztársasági elnökhöz akkor is felterjeszti, ha annak tartalmával nem ért egyet.

A nem a törvényben foglaltaknak megfelelően előterjesztett, valamint az elkésett, a nem a jogosult által előterjesztett, vagy az egyazon ügyben ismételten előterjesztett méltányossági kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításáról, továbbá a határidőn túl előterjesztett méltányossági kérelem esetében az igazolási kérelemről a belügyminiszter dönt, amely ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Nem minősül méltányossági kérelemnek, ha az elkövető olyan tárgyban nyújtja be a kérelmét, amellyel szemben méltányossági kérelem nem terjeszthető elő. Az ilyen kérelmet a szabálysértési hatóság vagy bíróság nem terjeszti fel a méltányossági jogkör gyakorlójának.

A szabálysértési elzárás elengedése vagy mérséklése iránti kérelem esetén a szabálysértési elzárás végrehajtását a köztársasági elnök döntéséig a belügyminiszter elhalaszthatja, illetve félbeszakíthatja.

A méltányossági döntésről az értesítést az elkövetőnek az érdemi határozatot hozó bíróság kézbesíti.

Egyedi szabálysértési méltányossági ügyekről – a személyes adatok védelmére tekintettel – a Sándor-palota nem ad tájékoztatást.

Területszervezési döntések

A helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletéért felelős miniszter előterjesztésére (az érintett önkormányzat kezdeményezése alapján) a köztársasági elnök dönt a városi cím adományozásáról, továbbá a község alakításáról, egyesítéséről, a községegyesítés megszüntetéséről, valamint a város és a község elnevezéséről. Ezen államfői döntések a Kormány tagjának ellenjegyzéséhez kötöttek.

Kitüntetések adományozása

Az Alaptörvény 9. cikk (4) bekezdés f) pontja alapján a köztársasági elnök törvényben meghatározott kitüntéseket, díjakat és címeket adományoz.

Magyarország állami kitüntéseit a miniszterelnök előterjesztésére és ellenjegyzésével a köztársasági elnök adományozza. Az Alaptörvény 9. cikk (7) bekezdése alapján az államfő a kitüntetésre irányuló kormányzati előterjesztésben foglaltak teljesítését megtagadja, ha az az Alaptörvény értékrendjét sértené.

A Magyarország címerének és zászlajának használatáról, valamint állami kitüntéseiről szóló 2011. évi CCII. törvény, továbbá a Magyar Corvin-láncról és a Magyar Corvin-lánc Testületről szóló 2023. évi XLIX. törvény alapján az alábbi állami kitüntetések és rendjelek adományozhatók:

- Magyar Szent István Rend,
- Magyar Corvin-lánc,
- Magyar Becsület Rend,
- Magyar Érdemrend és Magyar Érdemkereszt.

Magyar Szent István Rend

A Magyar Szent István Rend a legmagasabb állami kitüntetés, amely – a Mária Terézia magyar királynő által 1764. május 5-én alapított Magyar Szent István Rend megújításaként – a Magyarország érdekében tett legkiemelkedőbb, különleges érdemek, kimagasló életművek, nemzetközi téren szerzett jelentős értékek elismerésére szolgál. A törvény erejénél fogva Magyarország köztársasági elnöke a Magyar Szent István Rend kitüntetettje.

Magyar Corvin-lánc

A Magyar Corvin-lánc a magyar tudomány és művészet, valamint a magyar oktatás és művelődés fellendítése terén szerzett kimagasló érdemek elismerésére szolgál.

A Magyar Corvin-lánccal kitüntetettek száma egy időben a tizenötöt nem haladhatja meg. Ha a kitüntetettek száma a tizenötöt eléri, további adományozásra a kitüntetettek egyikének kiesése esetén van lehetőség. A Magyar Corvin-lánc kitüntetettjei alkotják a köztestületi formában működő Magyar Corvin-lánc Testületet.

A Magyar Corvin-lánccal kapcsolatos egyes feladatokat a Sándor-palota szervezetében működő Magyar Corvin-lánc Iroda látja el.

Magyar Becsület Rend

A Magyar Becsület Rend Magyarország és a nemzet érdekében teljesített kiemelkedő szolgálat vagy hősiesség elismerésére szolgál.

Magyar Érdemrend és Magyar Érdemkereszt

A Magyar Érdemrend és a Magyar Érdemkereszt a nemzet szolgálatában, az ország fejlődésének elősegítésében, a haza érdekeinek előmozdításában és az egyetemes emberi értékek gyarapításában végzett kimagasló, példamutató tevékenység elismerésére szolgál, magyar és külföldi állampolgároknak egyaránt adományozható. Az érdemrendeknek és az érdemkereszteknek polgári (zöld) és katonai (vörös) tagozatuk van.

A Magyar Érdemrend fokozatai:

- nagykereszt a nyaklánccal és az arany sugaras csillaggal,
- nagykereszt,
- parancsnoki kereszt a csillaggal,
- parancsnoki kereszt,
- tisztikereszt,
- lovagkereszt.

A legmagasabb, nagykereszt a nyaklánccal és az arany sugaras csillaggal fokozat kizárólag államfők részére adományozható. Magyarország köztársasági elnöke a törvény erejénél fogva a Magyar Érdemrend nagykereszt a nyaklánccal és az arany sugaras csillaggal fokozatának kitüntetettje.

A Magyar Érdemkereszt fokozatai a Magyar Arany Érdemkereszt, a Magyar Ezüst Érdemkereszt és a Magyar Bronz Érdemkereszt.

A Szent Korona Testület elnöksége

A Szent István államalapításának emlékére és a Szent Koronáról szóló 2000. évi I. törvény értelmében a Szent Koronának és a hozzá tartozó jelvényeknek a védelmére és megóvására, valamint a velük kapcsolatos intézkedések megtételére létrehozott Szent Korona Testület elnöke a köztársasági elnök. A testület további tagjai a miniszterelnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke, a Kúria elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és a Magyar Művészeti Akadémia elnöke. A testület szükség szerint, de legalább évente egyszer ülésezik.

Saját hivatali szervezet kialakítása

Az Alaptörvény 9. cikk (3) bekezdés m) pontja alapján a köztársasági elnök kialakítja hivatala szervezetét. E rendelkezés biztosítja a köztársasági elnök számára, hogy a tevékenységét segítő hivatali szervezetet szabadon alakítsa ki. A köztársasági elnök jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CX. törvény 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a köztársasági elnököt feladatainak ellátásában a Sándor-palota segíti, melynek alapító okiratát, valamint szervezeti és működési szabályzatát az államfő adja ki.